

DOKTORSKÉ A MAGISTERSKÉ PRÁCE OBHÁJENÉ V OBORU ARCHEOLOGIE NA ÚSTAVU ARCHEOLOGIE A MUZEOLOGIE FF MU V LETECH 2003 – 2004

VLADIMÍR PODBORSKÝ

V návaznosti na obdobnou zprávu za léta 2001–2002 (srov. SPFFBU M 8–9, 2003–4, 267–270) je v následujících řádcích podán přehled o absolventech doktorského a magisterského studia archeologie na Ústavu archeologie a muzeologie FF MU v letech 2003–2004.

V uvedeném období ukončili **doktorské studium** a titul Ph.D. získali dva doktorandi:

Mgr. Zdeňka Nerudová,

kteřá dne 29. října 2003 obhájila disertační práci

„*Variabilita levalloiské metody na počátku mladého paleolitu na Moravě*“ – „*Variabilität der Levallois-Methode am Anfang des jungen Paläolithikums in Mähren*“ (Brno 2003)

a úspěšně složila rigorosní zkoušku z oboru archeologie. Jejím školitelem byl doc. PhDr. Karel Valoch, DrSc., oponentury se ujali PhDr. Lubomíra Kaminská, CSc., a doc. PhDr. Jiří Svoboda, DrSc.

Mgr. Petr Neruda,

kteřý dne 29. října 2003 obhájil disertační práci

„*Střední paleolit v moravských jeskyních*“ – „*Das mittlere Paläolithikum in den mährischen Höhlen*“ (Brno 2003)

a úspěšně složil rigorosní zkoušku z oboru archeologie. Jeho školitelem byl doc. PhDr. Karel Valoch, DrSc., oponentury se ujali PhDr. Jan Fridrich, DrSc., a doc. PhDr. Martin Oliva, Ph.D.

Magisterské studium absolvovalo a titul Mgr. získalo v letech 2003–2004 celkem 28 posluchačů diplomového studia archeologie:

11. 2. 2003:

Petr Dresler

„*Esovitě záušnice a některé problémy s nimi spojené*“ – „*S-förmige Schläfenringe und einige mit ihnen verbundene Probleme*“ (Brno 2002)

vedoucí práce prof. PhDr. Zdeněk Měřinský, CSc., oponent doc. PhDr. Zdeněk Klanica, DrSc.

Markéta Tomášková

„*Významné osobnosti na renesančních portrétních kachlicích*“ – „*Bedeutende Persönlichkeiten auf den Renaissance-Porträt-Kacheln*“ (Brno 2002)

vedoucí práce prof. PhDr. Zdeněk Měřinský, CSc., oponent PhDr. Markéta Tymonová

17. 6. 2003:

Alžběta Danielisová

„*K problematice urbanismu pozdního laténu – dvorec na oppidu Staré Hradisko*“ – „*Zur Problematik des Urbanismus der Spätlatènezeit – der Hof auf dem Oppidum Staré Hradisko*“ (Brno 2003)

vedoucí práce Mgr. Jiří Macháček, Ph.D., oponent doc. PhDr. Miloš Čižmář, CSc.

Pavel Fojtík

„Spálené lidské pozůstatky jako archeologický pramen (k netradičním možnostem studia pohřebního ritu mladší a pozdní doby bronzové)“ – „Verbrannte menschliche Überreste als archäologische Quelle (zu den untraditionellen Möglichkeiten des Studiums des Begräbnisritus der Jung- und Spätbronzezeit)“ (Brno 2003)

vedoucí práce prof. PhDr. Vladimír Podborský, DrSc., oponent RNDr. Marta Dočkalová, Ph.D.

Martin Hložek

„Výrobní centra laténské keramiky na jižní Moravě a jejich technologická identifikace“ – „Produktionszentren der latènezeitlichen Keramik in Südmähren und ihre technologische Identifikation“ (Brno 2003)

vedoucí práce doc. PhDr. Eliška Kazdová, CSc., oponenti PhDr. Milan Lička, CSc., a doc. PhDr. Miloš Čizmář, CSc.

Pavel Kracík

„Sídliště slezskoplatěnické kultury v Obědovicích. Příspěvek k sídlištní problematice mladšího úseku východočeských popelnicových polí“ – „Siedlung der Schlesischplatēnitzer Kultur in Obědovice. Beitrag zur Siedlungsproblematik des jüngeren Abschnitts der ostböhmisches Urnenfelder“ (Jičín 2003)

vedoucí práce prof. PhDr. Vladimír Podborský, DrSc., oponent PhDr. Vít Vokolek, CSc.

Michal Přichystal

„Pohřebiště lidu lužických popelnicových polí v „Nivkách“ u Slatinek“ – „Das Gräberfeld des Volkes der Lausitzer Urnenfelder in der Flur „Nivky“ bei Slatinky“ (Brno 2003)

vedoucí práce prof. PhDr. Vladimír Podborský, DrSc., oponent PhDr. Milan Salaš, CSc.

Milan Vokáč

„Suroviny kamenné štípané industrie v pravěku jihozápadní Moravy“ – „Rohstoffe der steinernen Spaltindustrie in der Urzeit Südwestmährens“ (Brno 2003)

vedoucí práce doc. PhDr. Jaromír Kovárník, CSc., oponent doc. PhDr. Martin Oliva, Ph.D.

9. 9. 2003:

Michaela Balášová

„Panské sídlo v Krbicích, o. Chomutov“ – „Herrensitz in Krbice, Kr. Chomutov/Komotau“ (Kadaň 2002)

vedoucí práce prof. PhDr. Zdeněk Měřinský, CSc., oponent doc. PhDr. Tomáš Velimský, CSc.

František Kolář

„Motiv stromu života v celkovém kontextu umění pozdní antiky a raného středověku“ – „Motiv des Lebensbaumes im Gesamtkontext der Kunst der späten Antike und des frühen Mittelalters“ (Brno 2003)

vedoucí práce prof. PhDr. Zdeněk Měřinský, CSc., oponent doc. PhDr. Zdeněk Klanica, DrSc.

Johana Střílková

„Přínos archeologických výzkumů k poznání opevnění středověkých měst na Moravě a ve Slezsku“ – „Beitrag der archäologischen Forschungen zur Erkenntnis der Befestigung der mittelalterlichen Städte in Mähren und Schlesien“ (Brno 2003)

vedoucí práce prof. PhDr. Zdeněk Měřinský, CSc., oponent PhDr. Ing. Miroslav Plaček

17. 2. 2004:

Zuzana Baarová

„*Střední Politaví v době halštatské*“ – „*Das Gebiet des mittleren Laufes des Flusses Litava/Leitha in der Hallstattzeit*“ (Brno 2004)

vedoucí práce prof. PhDr. Vladimír Podborský, DrSc., oponent prof. PhDr. Stanislav Stuchlík, CSc.

Aleš Káčerik

„*Polykulturní sídelní areál v Krbicích u Chomutova (neolitická komponenta – analýza a syntéza)* – „*Das polykulturelle Siedlungsareal in Krbice bei Chomutov/Komotau (neolithische Komponente – Analyse und Synthese*“ (Brno 2003)

vedoucí práce doc. PhDr. Jaromír Kovárník, CSc., a Mgr. Inna Mateiciucová, Ph. D., oponent PhDr. Ivan Pavlů, DrSc.

Jana Krejsová

„*Střelné zbraně z hradu Rokštejna*“ – „*Schusswaffen aus der Burg Rokštejn*“ (Brno 2003)

vedoucí práce prof. PhDr. Zdeněk Měřinský, CSc., oponent doc. PhDr. Pavel Kouřil, CSc.

Marek Parkman

„*Osídlení Prachaticka v pravěku a rané době dějinné*“ – „*Besiedlung des Prachaticer Gebietes in der Ur- und Frühgeschichte*“ (Brno 2003)

vedoucí práce prof. PhDr. Vladimír Podborský, DrSc., oponent PhDr. Jan Michálek

Lubomír Prokeš

„*Archeologické a lingvistické prameny k poznání počátků metalurgie a symboliky kovů*“ – „*Archäologische sowie linguistische Quellen zur Erkenntnis der Anfänge der Metallurgie und Symbolik der Metalle*“ (Brno 2003)

vedoucí práce prof. PhDr. Vladimír Podborský, DrSc., oponent prof. RNDr. Václav Blažek, CSc.

22. 6. 2004:

Gabriela Dreslerová, roz. Sacherová

„*Domáci, lovná fauna a kostěná a parohová industrie z objektů s lineární a moravskou malovanou keramikou z lokality Těšetice-Kyjovice*“ – „*Haus-, Jagdfauna und Knochen- sowie Geweih-industrie aus den Objekten mit Linearband- und Mährisch Bemalter Keramik aus der Lokalität Těšetice-Kyjovice*“ (Brno 2004)

vedoucí práce doc. PhDr. Eliška Kazdová, CSc., oponent RNDr. Martina Roblíčková, Ph.D.

Věra Hladíková

„*Kultovní předměty doby kamenné*“ – „*Kultgegenstände der Steinzeit*“ (Brno 2004)

vedoucí práce prof. PhDr. Vladimír Podborský, DrSc., oponent PhDr. Dalibor Papoušek, Ph.D.

Petra Vlasatíková

„*Časné laténské objekty s kolkovanou keramikou v Pomoraví*“ – „*Frühlatènezeitliche Objekte mit stempelverzierter Keramik im Gebiet des Morava/March-Laufes*“ (Brno 2004)

vedoucí práce doc. PhDr. Eliška Kazdová, CSc., oponent doc. PhDr. Miloš Čizmář, CSc.

Jiří Janál

„*Holešovsko v období vrcholného středověku. Ze sbírek muzea v Holešově*“ – „*Das Gebiet von Holešov/Holleschau im Zeitabschnitt des Hochmittelalters*“ (Brno 2004)

vedoucí práce prof. PhDr. Zdeněk Měřinský, CSc., oponent prof. PhDr. Vladimír Nekuda, DrSc.

Eliška Mezenská

„Město Ústí nad Labem v mladší a pozdní době hradištní. Zpracování keramiky z polohy Hradiště a Předmostí v Ústí nad Labem“ – „Die Stadt Ústí nad Labem/Aussig in der jüngeren und späten Burgwallzeit. Bearbeitung der Keramik aus der Flur Hradiště und Předmostí in Ústí nad Labem/Aussig“ (Brno 2004)

vedoucí práce prof. PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc., oponent PhDr. František Gabriel, CSc.

Pavel Vršek

„Hospodářské komory hradu Rokštejna“ – „Wirtschaftskammern der Burg Rokštejn“ (Brno 2004)

vedoucí práce prof. PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc., oponent prof. PhDr. Vladimír Nekuda, DrSc.

13. 9. 2004:

Soňa Klanicová

„Germánské osídlení ve 2.-3. století n.l. v oblasti vodního díla Nové Mlýny“ – „Germanische Besiedlung im 2.-3. Jahrhundert u.Z. im Bereich des Wasserwerkes Nové Mlýny“ (Brno 2004)

vedoucí práce doc. PhDr. Eliška Kazdová, CSc., oponent doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.

Michal Soukup

„Dolní palác hradu Rokštejna – vyhodnocení náleзовé situace v jižním prostoru“ – „Unterer Palast der Burg Rokštejn – Auswertung der Fundsituation im südlichen Raum“ (Brno 2004)

vedoucí práce prof. PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc., oponent doc. PhDr. Pavel Kouřil, CSc.

Tereza Krasnokutská

„Středověké a novověké kamnářství v Opavě na základě nálezů z archeologických výzkumů“ – „Mittelalterliche und neuzeitige Ofensetzerei in Opava/Troppau“ auf Grund der Funde aus den archäologischen Forschungen“ (Brno 2004)

vedoucí práce prof. PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc., oponent PhDr. Irena Loskotová

Jan Musil

„Městské opevnění v Chrudimi z hlediska pramenů archeologických“ – „Stadtbefestigung in Chrudim vom Gesichtspunkt der archäologischen Quellen aus“ (Brno 2004)

vedoucí práce prof. PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc., oponent PhDr. Ing. Miroslav Plaček

Jaromír Šmerda

„Klasifikace památek s figurálními motivy v předvelkomoravském a velkomoravském období“ – „Klassifikation der Denkmäler mit Figuralmotiven im vorgroßmährischen und großmährischen Zeitabschnitt“ (Brno 2004)

vedoucí práce prof. PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc., oponent doc. PhDr. Zdeněk Klanica, DrSc.

Sylvie Voláková

„Štípaná industrie magdaléniénu z jeskyně Pekárna“ – „Spaltindustrie des Magdaléniens aus der Höhle Pekárna“ (Brno 2004)

vedoucí práce Mgr. Inna Mateiciucová, Ph.D., oponent doc. PhDr. Karel Valoch, DrSc.

DOKTOR- UND MAGISTERARBEITEN, DIE AM INSTITUT FÜR ARCHÄOLOGIE UND MUSEOLOGIE DER PHILOSOPHISCHEN FAKULTÄT DER MASARYK-UNIVERSITÄT IN BRNO IN DEN JAHREN 2003-2004 VERTEIDIGT WURDEN.

Der Artikel knüpft an den Beitrag des Verfassers (SPFFBU M 8-9, 2003-4, 267-270) an und publiziert ein Verzeichnis der Absolventen des Studiums des Faches Archäologie an der Philosophischen Fakultät der Masaryk-Universität in Brno in den Jahren 2003-2004, die den Titel Ph.D. (2) und Mgr. (28) erlangten.

ANOTACE DOKTORSKÝCH PRACÍ

Zdeňka Nerudová: Variabilita levalloiské metody na počátku mladého paleolitu na Moravě, FF MU Brno 2003. 135 stran textu, 6 map, 52 obrázků, 10 tabulek, 23 grafů, 12 příloh, angl. souhrn.

Téma disertační práce částečně vychází z výsledků diplomové práce, když zmnožuje počet studovaných kolekcí a rozšiřuje studium materiálu do více rovin, aby je v závěru bylo možné porovnat nejen mezi sebou navzájem, ale i v evropském, resp. předovýchodním kontextu. Přitom jde o téma navýsost aktuální. V posledních letech je stále více pozornosti věnováno studiu časně mladopaleolitických technologií na Moravě, a to zejména ve vztahu mezi szeletienem a bohunicienem, z jejichž kontaktní zóny máme doloženy kolekce se smíšenými znaky (např. Mohelno, Ořechov I). To vede ke snaze co nejpodrobněji definovat zejména levalloiskou metodu v jednotlivých kolekcích v závislosti na dalších znacích (přítomnost bifaciálních nástrojů, aurignacienských typů apod.), a tak určit význam jednotlivých technologických charakteristik, které by pak umožnily lépe definovat vzájemný vztah kultur EUP komplexu. Z toho důvodu je nezbytné analyzovat co nejvíce kolekcí, v nichž se tyto technologické a typologické znaky mísí, a to i z území, která jsou poměrně vzdálená od hlavních enkláv na Moravě.

Snaha o stanovení odlišností mezi rádooby archaičtějším szeletienem a takzvaně čepelovým bohunicienem (čímž má mít vliv na rozvoj čepelové technologie v mladém paleolitu; např. Svoboda 1987, 103; Svoboda – Svobodová 1985; Škrdla 1996; Svoboda – Škrdla 1995, 429) vedla překvapivě k jedinému: k charakteristice variability samotné levalloiské metody. Analýzami se mj. potvrdila také dřívější poznámka M. Olivy o přečeňování vlivu levalloisky sbíjených čepelí na pozdější vývoj mladopaleolitického čepelového sbíjení (Oliva 1984, 217), která v minulosti nebyla ostatními autory akceptována.

Přes běžně přejímaný názor o způsobu, jakým mělo dojít ke „vzniku“ mladopaleolitické čepelové těžby z bipolárního sbíjení prodloužených produktů (například Demidenko – Usik 1993 a,b,c) se autorka domnívá, že se bohunienská metoda sbíjení *nepodílí* na vývoji klasické mladopaleolitické čepelové technologie a to na základě následujících aspektů:

1. vznik szeletienu a jeho vývoj

Na vzniku szeletienu se má podílet substrát středoevropského micoquienu, reprezentovaný u nás zejména souborem z vrstvy 6a z jeskyně Kůlny, v němž již jsou obsažena bifaciálně upravovaná čepelová jádra (Oliva 1991, 320; Neruda 2003).

Podle jednoho názoru má szeletien představovat projev akulturačního procesu, který byl vyvolán působením aurignacienu na micoquien, jiní badatelé se domnívají, že jde o článek kontinuitního neovlivněného vývoje micoquienu.

2. vznik bohunicienu z čeho? kam vyúsťuje?

Jako podloží pro jeho vznik se uvádějí levalloiské facie mousterien (Oliva 1984, 210), pro které ale na našem území nemáme dostatečné doklady (Předmostí ?). Proto je také jeho objevení vysvětlováno migrací, například ze 700 km vzdálené Molodovy (Svoboda – Škrdla 1995, 438)! Po